

Motion till riksdagen 2008/09:So224

av **Barbro Westerholm (fp)**

Åtgärder mot våld och övergrepp mot och vanvård av äldre

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre.

Våld och övergrepp mot äldre en världsangelägenhet

Under senare år har såväl Världshälsoorganisationen (WHO) som EU-kommissionen lyft fram våld och övergrepp mot äldre som också inbegriper vanvård som en prioriterad fråga. Precis som andra grupper i samhället drabbas äldre av en rad olika typer av brott men problemet är att de är tabubelagda. Inbrott och väskryckning reagerar vi emot liksom våld och övergrepp inom vården men det kanske största problemet, våld och övergrepp utövat av närstående, blundar vi för. Samtidigt är det så att oavsett vem som är förövare och var övergreppet ägt rum är konsekvenserna allvarliga för den äldres livskvalitet och känsla av trygghet.

Eftersom våld och övergrepp mot äldre är ett gömt, tabubelagt problem är det svårt att få fram siffror på hur vanligt det är. I de flesta av de studier som gjorts anges förekomsten ligga på mellan 4 och 7 procent. Det är siffror som förskräcker. Enligt WHO är siffror på den här nivån att betrakta som ett folkhälsoproblem.

För att få världen att uppmärksamma våld och övergrepp mot äldre utnämnde WHO och The International Network Against Elder Abuse (INPEA) för två år sedan den 15 juni till Världsdagen mot våld och övergrepp mot äldre. Nu har dagen upprepats för tredje året i rad. Över hela världen ordnades i mitten av juni konferenser, möten, kampanjer, tv- och radioprogram m.m. för att få strålkastarljus på frågan. Australien, Belgien, England, Gambia, Israel, Kanada, Korea och Australien är några av de länder som vill visa att

Fel! Okänt namn på

våld och övergrepp mot äldre är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och något vi inte kan acceptera.

EU-kommissionen har tagit frågan på allvar. I höstas gav EU:s ekonomiska och sociala kommitté ut en skrift där våld och övergrepp mot äldre sågs som en försummad fråga och ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Kraftfulla insatser behövs på nationell nivå, brotten måste förebyggas och offren hjälpas.

Skriften följdes upp vid en EU-konferens i Bryssel i mars i år där vi båda deltog och fortsättning följer i Tjeckien i maj nästa år då Tjeckien är ordförandeland.

De åtgärdsförslag som förts fram är att vi måste få bättre kunskap om problemets omfattning. Det behövs specifik lagstiftning, stöd för utsatta t.ex. i form av stödgrupper och tillgång till hjälptelefoner, utbildningsprogram för yrkesgrupper som möter äldre så att man tidigt kan upptäcka och hjälpa äldre som utsatts för våld och övergrepp, kampanjer för att väcka allmänhetens uppmärksamhet och utveckling av program för kontinuerlig kvalitetssäkring av vården och omsorgen för äldre.

Vad görs i Sverige

I Sverige ser vi med allvar på frågan men än så länge har de flesta av de förslag till åtgärder som presenterats inte lyft från de papper de är skrivna på.

I september 2007 genomförde riksdagens socialutskott en utfrågning om våld mot äldre. Här framfördes önskemål som i stora delar sammanfaller med de förslag som förts fram inom EU. Från några håll i Sverige, Kungsholmen i Stockholm och Lundby i Göteborg, presenterades satsningar med syfte att få äldreomsorgspersonalen att se och våga se signaler om att våld och övergrepp gentemot en äldre person och kunskap om vart man ska gå vidare med den information man fått.

Regeringen har tillsatt en rad utredningar vars resultat kommer att bidra till att vi bättre kan förebygga våld och övergrepp mot äldre samt hjälpa offren. Hit hör förslaget om stöd till anhöriga som vårdar och stödjer närstående. Utredningen om en kompetensreform inom äldreomsorgen syftar bl.a. till att rusta personalen inom äldreomsorgen att bättre kunna se och möta våld och övergrepp mot äldre. Utredningen Värddigt liv i äldreomsorgen (SOU 2008:51) har lyft fram hur alla som arbetar inom äldreomsorgen utifrån socialtjänstlagen – politiker, chefer, omsorgs- och vårdpersonal på olika nivåer och med varierande yrken samt indirekt berörd personal – ska arbeta så att äldre kvinnor och män får förutsättningar att leva ett värdigt liv med välbefinnande. Utredning pågår om hur behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten ska regleras för att vi ska få bättre statistik över vilka problem socialtjänsten möter. Det här är viktigt för vi måste ha bra kunskapsunderlag för att kunna vidta rätt åtgärder.

Fel! Okänt namn på

Samtliga utredningar är eller blir klara under 2008. Förslag borde därför kunna läggas fram för riksdagen under 2009 i de delar som kräver riksdagsbeslut.

Socialstyrelsen arbetar tillsammans med Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL) för att lyfta fram några goda exempel på verksamheter där man ute i kommunerna försöker förebygga våld mot äldre, bland annat genom utbildning av nyckelpersoner och skapande av stödinsatser för äldre. Syftet är att stimulera andra att ta egna initiativ till insatser. Här kommer erfarenheterna från det som gjorts på Kungsholmen i Stockholm, i Lundby i Göteborg och det som startats i Malmö väl till pass. Socialstyrelsen har dock meddelat att den inte har några särskilda resurser avdelade för ändamålet och därför endast sporadiskt kan arbeta med frågan. Dessutom har det visat sig att det nog inte finns fler exempel på verksamhet utöver de redan nämnda.

Åtgärder behöver vidtas

Trots de insatser som är på gång inom EU för att förebygga att äldre råkar ut för våld och övergrepp och för att hjälpa dem som utsatts går arbetet i Sverige trögt. Sverige behöver en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot äldre. Den behöver inrymma de åtgärdsförslag som tagits fram av EU-kommissionen som nämnts ovan, nämligen:

- ? kartläggning av problemets omfattning
- ? specifik lagstiftning till skydd för den äldre
- ? stöd för utsatta t.ex. i form av stödgrupper
- ? tillgång till hjälptelefoner
- ? utbildningsprogram för yrkesgrupper som möter äldre så att man tidigt kan upptäcka och hjälpa äldre som utsatts för våld och övergrepp
- ? kampanjer för att väcka allmänhetens uppmärksamhet
- ? utveckling av program för kontinuerlig kvalitetssäkring av vården och omsorgen för äldre
- ? forskning om bakomliggande orsaker till våld och övergrepp mot äldre.

Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 26 september 2008

Barbro Westerholm (fp)